

Sygn. akt III AUa 765/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 października 2015 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Maciej Piankowski
Sędziowie:	SSA Grażyna Czyżak (spr.) SSA Jerzy Andrzejewski
Protokolant:	stażysta Katarzyna Kręska

po rozpoznaniu w dniu 19 października 2015 r. w Gdańsku

sprawy K. L.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o ubezpieczenie społeczne

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

od wyroku Sądu Okręgowego w Słupsku V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 20 marca 2015 r., sygn. akt V U 80/15

1. zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie;
2. zasądza od ubezpieczonego K. L. na rzecz pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. kwotę 180,00 (sto osiemdziesiąt 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje.

Sygn. akt III AUa 765/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 16 grudnia 2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. stwierdził, że K. L. jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu od dnia 01 października 2001 r. do dnia 30 czerwca 2002 r. wskazując, że od dnia 01 października 2001 r. ustalało jego prawo do renty rodzinnej oraz brak innego tytułu do ubezpieczeń.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł K. L. domagając się jej zmiany poprzez ustalenie, że jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym w okresie od dnia 01 października 2001 roku do dnia 30 czerwca 2002 r., ponieważ był studentem uprawnionym do renty rodzinnej.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie oraz zasądzenie kosztów postępowania, podtrzymując swoje dotychczasowe stanowisko wyrażone w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 20 marca 2015 r. w sprawie V U 80/15 Sąd Okręgowy w Słupsku V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił, że K. L. nie podlega jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu od dnia 01 października 2001 r. do dnia 30 czerwca 2002 r.

Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia i rozważania Sądu I instancji:

K. L. urodzony dnia (...) pobierał rentę rodzinną od dnia 01 maja 2001 r. do dnia 30 września 2001 r. Ubezpieczony był (...) Politechniki (...) na Wydziale Nauk (...). Studia trwały 4,5 lat i wnioskodawca powinien zakończyć naukę w 2002 r. Status studenta utracił z dniem 25 kwietnia 2002 r., kiedy to został skreślony z listy studentów, działalność gospodarczą prowadził do dnia 30 czerwca 2002 r. Wiek 25 lat osiągnął w dniu (...) r.

Renta rodzinna wypłacana była na dwie osoby, tj. ubezpieczonego i jego brata Ł.. Wypłata świadczenia następowała do rąk ich ojca Z. L..

Ubezpieczony był na warunkowym wpisie do dnia 30 września 2001 r. wobec czego organ rentowy przyznał mu świadczenie do dnia 30 września 2001 r.

Decyzja przesłana została do ojca ubezpieczonego.

Dalsza wypłata świadczenia w dotychczasowej pełnej wysokości przyznana była tylko na Ł. i przesyłana ojcu ubezpieczonego.

Do wnioskodawcy, mimo jego pełnoletności nie były adresowane żadne decyzje za wyjątkiem jednej z dnia 09 czerwca 2000 r., jednakże na decyzji nie ma żadnej adnotacji organu rentowego o wysłaniu jej adresatowi.

Ponieważ renta przesyłana była na rzecz ojca i zawsze w pełnej wysokości, a organ ten nie informował ubezpieczonego, że wstrzymano mu wypłatę renty, ten był przeświadczony, że pobiera ją w dalszym ciągu i dlatego nie składał kolejnego wniosku o dalszą wypłatę, ani zaświadczenia że jest studentem, wszak nie miał ukończonych 25 lat.

Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie z art. 68 ust 1 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 748 ze zm.) prawo do renty rodzinnej przysługuje osobom uczącym się do 25 roku życia (wyjątkowo okres ten podlega przedłużeniu do ukończenia ostatniego roku studiów, jeśli ostatnim roku ubezpieczony osiągnął ten wiek).

Zdaniem tego Sądu postępowanie dowodowe wykazało, że ubezpieczony wiek 25 lat osiągnął w listopadzie 2002 r., a tym samym był uprawniony do renty rodzinnej do dnia skreślenia go z listy studentów, tj. do dnia 25 kwietnia 2002 r.

Sąd I instancji zważył, że czym innym jest prawo do świadczenia, a czym innym jego wypłata. Nie ulega wątpliwości, że po dniu 30 września 2001 r. ubezpieczony nie wystąpił z wnioskiem o dalszą wypłatę, mimo iż nadal był studentem, ponieważ nie wiedział, że wypłata została przyznana na określony czas. Organ rentowy nie prowadził z nim żadnej korespondencji, nie żądał zaświadczenia z uczelni, a kwota przekazywana ojcu nie zmieniła się. Prawo do świadczenia wynika z przepisu ustawy, zaś wypłata jest realizowana na mocy decyzji. Jeśli osoba uprawniona nie wystąpi z wnioskiem o świadczenie, to nie będzie ono mu wypłacane, jako że wypłata następuje na wniosek.

Jednakże, w ocenie Sądu Okręgowego, jeśli ubezpieczony spełnia wszystkie przesłanki ustawowe, to tak długo jak je spełnia tak długo przysługuje mu prawo do świadczenia.

Sąd ten wskazał, że wnioskodawca będąc studentem prowadził działalność gospodarczą do dnia 30 czerwca 2002 r. i opłacał składki zdrowotne. Nie opłacał składek na ubezpieczenie emerytalne, wypadkowe i rentowe.

Zaznaczył, że obowiązek opłaty składek zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 8 ust. 6 pkt 1 oraz art. 12 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych ciąży na osobach, które nie podlegają ubezpieczeniom z innych tytułów i nie posiadają uprawnień do emerytury lub renty.

Zdaniem Sądu I instancji ubezpieczony posiadał prawo do renty, aczkolwiek nie pobierał świadczenia.

W związku z powyższym, na mocy art. 477 (14) § 1 k.p.c., Sąd ten orzekł jak w sentencji wyroku.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając mu prawa materialnego, a w szczególności art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 12 i art. 13 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 1442 ze zm.) przez przyjęcie, że K. L. nie podlega jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu od dnia 01 października 2001 r. do dnia 30 czerwca 2002 r.

W uzasadnieniu tej apelacji organ rentowy dokonał streszczenia postępowania sądowego-pierwszoinstancyjnego w niniejszej sprawie oraz wskazał, że prawo ubezpieczonego do renty rodzinnej ustало od dnia 01 października 2001 r. i brak było innego tytułu ubezpieczeń. Ponadto wnioskodawca status studenta utracił z dniem 25 kwietnia 2002 roku, kiedy to został skreślony z listy studentów. W ocenie tego organu, skoro K. L. nie był studentem do dnia 30 czerwca 2002 r., to błędne jest przyjęcie, że posiadał prawo do renty rodzinnej do tego dnia, chociaż nie pobierał świadczenia.

Apelujący zaznaczył, że zgodnie z dyspozycją zawartą w art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 8 ust. 6 pkt 1 oraz art. 12 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność gospodarczą, jeżeli nie mają innych tytułów do ubezpieczeń i nie posiadają uprawnień do emerytury i renty.

Podkreślił, że ustalenie obowiązku ubezpieczenia nie ulega przedawnieniu, a jedynie przymusowe dochodzenie zaległych należności składek.

W konkluzji apelacji organ rentowy wnosił o:

- 1) zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie odwołania, ewentualnie
- 2) uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania,
- 3) zasądzenie od ubezpieczonego na rzecz tego organu kosztów postępowania za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Pismem procesowym datowanym na dzień 24 kwietnia 2015 r., w odpowiedzi na apelację organu rentowego, K. L. wniósł o oddalenie tej apelacji w całości.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. zasługuje na uwzględnienie w całości poprzez zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania.

Spór w przedmiotowej sprawie dotyczy kwestii, czy w okresie od dnia 01 października 2001 r. do dnia 30 czerwca 2002 r. K. L. podlegał obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu z tytułu prowadzenia w tym okresie pozarolniczej działalności gospodarczej.

Z treści art. 9 ust. 5 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 121 ze zm., nazywanej dalej ustawą systemową) w brzmieniu obowiązującym od dnia 01 stycznia 2008 r. do dnia 31 grudnia 2014 r. wynika m.in., że osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów o działalności gospodarczej lub innych przepisów szczególnych (art. 8 ust. 6 pkt 1 ustawy emerytalnej), które nie

mają ustalonego prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, podlegają dobrowolnie ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowym, jeżeli mają ustalone prawo do emerytury lub renty.

Nie budzi przy tym wątpliwości, że przepis art. 9 ust. 5 ustawy systemowej dotyczy również osób mających ustalone prawo do renty rodzinnej (por. wyrok S.N. z dnia 05 czerwca 2014 r., I UK 446/13, LEX nr 1506374).

Tym samym, zgodnie z art. 9 ust. 5 ustawy systemowej, ubezpieczony nie podlegałby obowiązkowo ubezpieczeniu: emerytalnemu i rentowym (oraz na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy systemowej ubezpieczeniu wypadkowemu) w spornym okresie, gdyby miał w tym okresie ustalone prawo do renty rodzinnej.

Sąd II instancji w pełni podziela stanowisko, zgodnie z którym o obowiązkowym lub dobrowolnym charakterze ubezpieczenia osoby prowadzącej działalność gospodarczą nie decyduje spełnianie przez nią warunków do renty lub emerytury, lecz ustalenie prawa do jednego z tych świadczeń. Dlatego osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą do dnia wydania decyzji lub wyroku ustalającej to prawo podlega obowiązkowo ubezpieczeniu społecznemu (por. wyrok S.N. z dnia 12 kwietnia 2007 r., I UK 323/06, OSNP 2008/9-10/145).

Niezasadnie Sąd Okręgowy uznał, że do zastosowania art. 9 ust. 5 ustawy systemowej wystarczy jedynie spełnianie ustawowych przesłanek do nabycia prawa do emerytury lub renty, ponieważ istnienia prawa do świadczeń nie można utożsamiać z ustaleniem prawa do świadczenia.

Bez znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy pozostaje zatem, czy po dniu 30 września 2011 r. K. L. przedłożył organowi rentowemu zaświadczenie o kontynuowaniu studiów po tym dniu, jak również kontynuowanie przez niego studiów aż do dnia skreślenia go z listy studentów, tj. do dnia 25 kwietnia 2002 r.

W świetle prawidłowych ustaleń faktycznych Sądu I instancji Karol L. w okresie od dnia 01 października 2011 r. do dnia 30 czerwca 2002 r. nie miał ustalonego prawa do renty rodzinnej po zmarłej matce, a zatem w okresie tym nie zachodziła ustawowa przesłanka z art. 9 ust. 5 ustawy systemowej do dobrowolnego objęcia go ubezpieczeniem emerytalnym i rentowymi.

Tym samym, w myśl art. 6 ust. 1 pkt 5 i art. 12 ust. 1 w zw. z art. 13 pkt 4 ustawy systemowej, podlegał on w spornym okresie obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej.

Sąd Okręgowy uznając, że wobec spełniania ustawowych przesłanek ustalenia prawa do renty rodzinnej w okresie od dnia 01 października 2011 r. do dnia 30 czerwca 2002 r., wnioskodawca nie podlegał w tym okresie obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu, naruszył zatem przepisy prawa materialnego, a w szczególności: art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 12 ust. 1 i art. 13 pkt 4 ustawy systemowej poprzez ich niezastosowanie oraz art. 9 ust. 5 ustawy systemowej poprzez błędną wykładnię tego przepisu i niewłaściwe jego zastosowanie.

Uznając, że apelacja organu rentowego zasługuje w całości na uwzględnienie, działając na mocy art. 386 § 1 k.p.c., Sąd Apelacyjny orzekł jak w pkt 1 sentencji wyroku.

O kosztach procesu – kosztach zastępstwa procesowego tego organu w postępowaniu pierwszoinstancyjnym i apelacyjnym, na mocy art. 98 § 1 i 3, art. 99, art. 108 § 1 k.p.c. oraz § 2 ust. 1 i 2, § 11 ust. 2 i § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 490 ze zm.), Sąd ten orzekł jak w pkt 2 sentencji wyroku.

SSA Grażyna Czyżak (spr.) SSA Maciej Piankowski SSA Jerzy Andrzejewski